

Cesarjeva sedemdesetletnica.

Spisal Jakob Dimnik.

Boga se bojte; kralja častite!

I. list sv. Petra, 2., 17.

Preljubi otroci! Ako praznujejo vaš oče svoj rojstni dan ali svoj god, kajneda, kako od srca se veselite tega veselega, za vas presrečnega dneva. Pripravljate se na ta veseli dan že dlje časa, da bi tem lepše čestitali in voščili srečo, zdravje in zadovoljnost svojemu dragemu očetu. V znak ljubezni in spoštovanja pri-našate svojemu ljubemu roditelju razne darove, da tako v dejanju pokažete, kako goreče in iskreno ljubite svojega očeta, ki vam ga je dal ljubi Bog za svojega namestnika na zemlji. In ta dan kipe vaša nedolžna srca gorečih prošenj k Vsegamogočnemu, da bi vam ohranil dobrega očeta še mnogo let zdravega, srečnega in zadovoljnega na tem svetu in, ko se mu zatemni večer njegovega dragega življenja, da ga pokliče k sebi v nebeški raj.

Vam, preljubi otroci, pa ni dal ljubi Bog le očeta, ki skrbi za vaše, vaših bratov in sester in sploh vse družine vsakdanje potrebe, ampak dal vam je tudi *državnega očeta*, ki pomaga vašim staršem, da vas morejo preskrbovati z jedjo in s pijačo, z obleko, s stanovanjem in da vas morejo pošiljati v cerkev in šolo. Ta državni oče je naš preljubi cesar **Franc Jožef I.** Njega moramo vsi zahvaliti, da osrečuje mirno delo vaše starše in sploh vse prebivalce avstrijske.

Vi, preljubi otroci, uživate pa še posebe velike dobrote, ki vam jih deli naš preljubi cesar. Zavoljo dobrodejnega vpliva miru vam je dana prelepa prilika, da hodite v šolo, kjer si blažite srce in se učite vseh potrebnih nauk, ki jih boste potrebovali v življenju.

Vidite, dragi otroci, naš ljubljeni vladar ima za vaš blagor veliko dela in skrbi, a prenaša prav rad te skrbi, da bi bili le srečni in zadovoljni vi in z vami vsi podložniki Njegovi. On ljubi nas vse, in tudi mi vsi ljubimo prav goreče svojega dobrega državnega očeta cesarja Franca Jožefa I.

Kako bi bilo pa to tudi drugače mogoče, da bi ne ljubili Njega, ki nam izkazuje toliko očetovske ljubezni? Dobrotni Bog je dodelil Njemu in nam vsem veliko milost, da *praznuje letos, dne 18. velikega srpana sedemdesetletnico Svojega rojstva in dne 4. vinotoka Svoj sedemdeseti god.* Ta velika milost božja nam je najlepši dokaz, da tudi Bog ljubi našega dobrega cesarja Franca Jožefa I.

Ako pa praznuje v »veliki družini«, kakor imenuje Franc Jožef I. našo državo, tisti ta redki god, kateremu se klanjajo milijoni vdanih in zvestih podložnikov in katerega dičijo najlepše vladarske čednosti, ni čuda, da so z najčistejšo ljubeznijo in spoštovanjem napolnjena srca vseh podložnikov in zvesto vdanih otrok, in da pozdravljajo z navdušenim veseljem *srečni dan, ko je zagledal luč sveta naš državni oče Franc Jožef I.*

Sedemdeset let človeške starosti pomeni za vsakega človeka nepretrgano vrsto muk in trpljenja! A če kdo, je naš ljubljeni vladar v teku svojih sedemdesetih let doživel toliko bridkih ur, da se čudimo Njegovim duševnim in telesnim krepostim, s katerimi nosi težko breme Svojega poklica, končuje sedemdeseto leto Svoje starosti. Ne kakor slaboten starček stoji na krmilu državne ladje, temveč z mladostno, čilo roko drži neustrašen, neupognjen to krmilo, vsem nam vzvišen zgled deloljubja, poguma in modrosti.

Da bi Vsegamogočni to nam dragoceno življenje podaljšal do skrajnih mej človeškega življenja, da bi ga branil pred daljnimi viharji in mukami tega sveta, in da bi večerna zarja milo in ljubo obsevala maziljeno glavo Njega Veličanstva — v teh voščilih se bomo družili v dan sedemdesetletnice Njegovega rojstva vsi vdani in zvesti podložniki Njegovi.

Tudi vi, preljubi otroci, boste letos, posebno še v dan 18. velikega srpana in 4. vinotoka, imeli prelepo priliko, hvaliti ljubega Boga, ki je naklonil vsem avstrijskim narodom toliko srečo.

Veselega srca in polni hvaležnosti in hvale do Boga priznajte ta dan glasno:

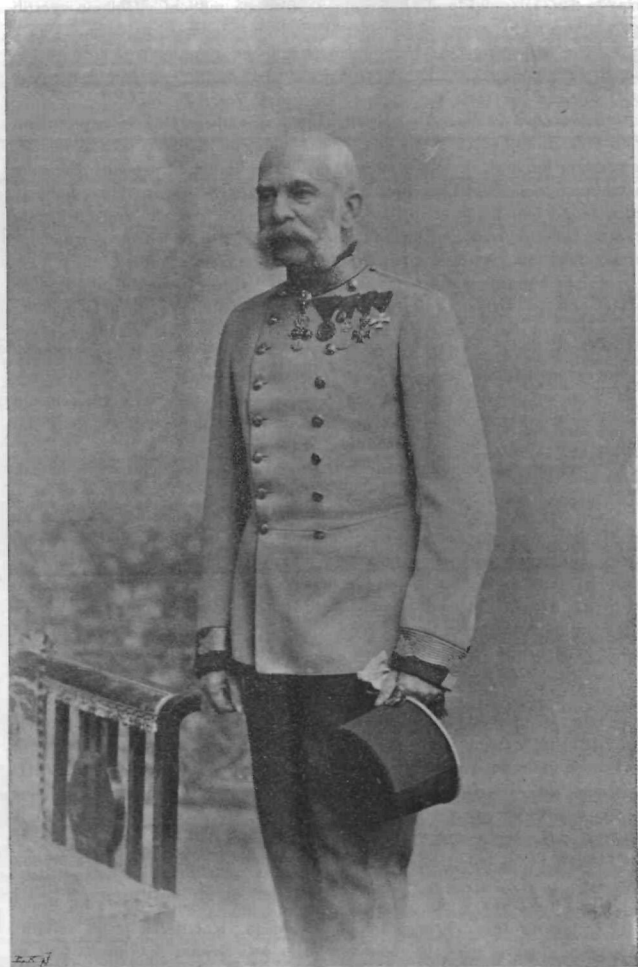
»Mi vsi častimo, spoštujemo in ljubimo svojega preljubega cesarja, mi vsi Ga zahvaljujemo za Njegovo očetovsko skrb in milost, in dokler smo otroci, Mu bomo izkazovali zahvalo s pridnostjo in napredkom v šoli; ko bomo pa dorasli, Mu bomo pa izkazovali zahvalo z vedno večjo ljubeznijo do Njega in naše drage domovine Avstrije. Navdušeno bomo šli v boj za Njega in domovino, če bo to želja Njegova! Njemu bomo posvetili vse imetje in življenje ter molili iz dna srca k ljubemu Bogu:

Bog ohrani, Bog obvari
nam cesarja, Avstrijo!«

Bilo je predpoldne leta 1830. dne 18. velikega srpana, ko zagrmí iz topov 101 strel v znamenje, da se je porodilo v cesarskem gradu *Schönbrunnu* pri Dunaju milosrčnemu nadvojvodi Karlu in duhoviti nadvojvodinji Zofiji lepo dete, sin — sedanji naš cesar Franc Jožef I. Vse je vrelo na ulice ter se pogovarjalo o veselem dogodku. Mladino so izpustili iz šol, ki je vriskaje tekla proti domu.

Dolgo je od tedaj; sedem desetletij bo minilo dne 18. velikega srpana letos.

Če se ozremo v dobo cesarjevega življenja, vidimo, da je bil Franc Jožef že kot otrok usmiljenega srca do bližnjega. Kot deček je bil najvzornejši učenec ter je delal največje veselje in čast Svojim dobrim staršem in učiteljem. Kot mladenič je pokazal mladi princ svoj pogum, neustrašenost in junaštvo v bitki pri Sv. Luciji.

EXN

Prišlo je viharo leto 1848. Vse je vrelo in se puntalo v cesarstvu. Stebri države so se majali na vseh straneh. Blaga нрав tedanjega dobrotnega in rahločutnega cesarja Ferdinanda ni bila za viharje onih burnih časov. Zato se odpove *dne 2. grudna 1848. l.* v škofijski palači v Olomucu kroni Habsburžanov ter jo položi na glavo osemnajstletnemu mladeniču Francu Jožefu I.

Cesarska krona na glavi osemnajstletnega mladeniča ob takih okolinostih — koliko grozno breme je to! Ubogi Franc Jožef! Komaj Ti je vzknila doba cvetja, ko naj bi bil užival slasti let mladeniških, ko naj bi bil okusil življenje od njega najlepše strani, se Ti je bilo odpovedati vsemu in začeti delo — vestnega vladarja.

Ko so nadvojvodo Franca Jožefa obvestili, da bo poklican na avstrijski cesarski prestol, odkloni osupnjen ta predlog, češ, da je še premlad, da bi v teh hudih časih mogel vzeti v roke vajeti vladarstva. Prav njegova mladost, mu odgovore, je privedla vse do tega sklepa. Le mlademu vladarju bo mogoče narediti v državi zopet mir ter spraviti kneze in ljudstvo v dobro razmerje.

Tri dni je trajal boj kakor pri onem kralju, o katerem nam legenda to-le pripoveduje:

»Nekoč je živel jako priljubljen in spoštovan kralj. Kraljevstvo njegovo je bilo veliko. Bil je jako mlad, ko je prevzel vladarstvo. Izvoljen je bil za kralja edino le zaradi svoje nenavadne velike nadarjenosti, pridnosti in pobožnosti. Spočetka se je zelo bal, zasesti kraljevi prestol, in dolgo je premišljeval, je-li vreden take velike časti in slave, in če je res sposoben tako veliko kraljevstvo vladati po volji božji, podložnikom v časo in večno srečo.

Dolgo časa se ni mogel odločiti za to visoko mesto.

Nekega dne sedi zamišljen v svoji sobi ter premišljuje, je-li res poklican za tako važno in težavno mesto. Ne more se odločiti. Zdaj poklekne pred sv. Razpelo, povzdigne roke ter prav goreče moli in prosi Boga za svet. Kar stopi angel iz nebes k njemu in mu reče: »Ne obupuj in ne obotavljaj se še nadalje! Takoj primi za kraljevo žezlo, s katerim boš storil srečnih lahko mnogo narodov! Gospod bo blagoslovil tvoje delo — če bo le vredno blagoslova.

To krono, katero ti tu podajam, boš nosil ti in nasledniki tvoji. Pričala pa bo ta krona, če bodeš priljubljen pri Bogu in pri ljudstvu. Glej, njeno zlato se sveti kakor solnčni žarki na jasnem nebu; svetila se pa bo ta krona toliko časa, dokler bo ta, kdor jo bo nosil, vladal svoje narode po volji božji. Zlato te krone bo pa obledelo in se izpremenilo v svinčeno barvo, če vladar ne bo razumel, braniti resnice in pravice ter se ustavljati krivici in sili. Njeno zlato bo pordečilo kakor kri, če bo želel vladar iz slavohepnosti razširiti kraljevstvo s krvjo svojih podložnikov.

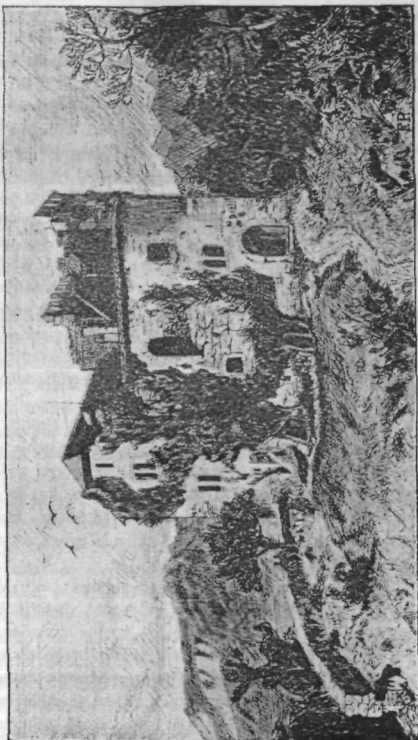
Ti biseri, ki krase to krono, bodo dajali izpričevalo o dobrem in slabem vladanju. — Ta-le veličastni briljant, ki se sveti kakor najčistejši studenec, in katerega žarki se izpreminjajo kakor migljajoče zvezde na jasnem večernem nebu, bo otemnel ter počrnil kakor oglje, če vladar ne bo znal,

pridobiti si ljubezni, zvestobe in vdanosti podložnikov. — Ta-le zeleni smagrd pomeni zaupanje do vladarja, a razdrobil se bo v prah, če ne bo delovanje in življenje vladarjevo tako, da bi ljudstvo zaradi tega ne zaupalo vanj.«

Po teh besedah je izginil božji poslanec, in mladenič se je čutil dovolj krepkega in sposobnega, zasesti kraljevi prestol. Z zaupanjem v Boga je prevzel kraljevo krono in nastopil vladarstvo. Učakal je visoko starost in do zadnje ure je vladal podložne in vdane narode svoje po volji božji. Temu je bila najboljša priča njegova krona, ker je ostala vedno tako lepa in svetla kakor je bila tisti dan, ko je zasedel kraljevi prestol.« —

Taka čutila kakor tega kralja so navdajala tudi našega dobrega vladarja, ko so mu ponudili cesarsko krono. Dolgo časa se ni mogel odločiti za to visoko mesto. Tri dni je premišljeval, je-li vreden in poklican, nositi staroslavno habsburško krono, kate svetli žarki se razprostirajo vedno dalje po širni Avstriji ter oznanjajo narodom, kako dobri, usmiljeni, pravični in pobožni so bili vladarji, ki so nosili to krono.

Kakor kralj naše legende je tudi nadvojvoda Franc Jožef v tem svojem notranjem boju prosil klečé pred sv. Razpelom pomoči in razsvetljenja. In tudi On je v trenutku, ko je pošiljal najbolj gorečo svojo molitev k Vladarju vseh vladarjev, začul v svojem srcu glas: »Ne obupuj in ne obotavljaj se še nadalje! Takoj primi za cesarsko žezlo, s katerim boš storil srečnih mnogo narodov!«

Grad Habsburg.

Mladi nadvojvoda se je vdal čutilom dolžnosti in čutil se je krepkega in sposobnega, zasesti cesarski prestol. Z zaupanjem v Boga je prevzel vladarstvo, in dne 2. grudnia 1848. l. se je zalesketalo čisto zlato staroslavne habsburške krone na maziljeni glavi cesarja Franca Jožefa I. A še lepše kakor bliščoba in biseri krone so se lesketale mladega našega vladarja lepe čednosti.

Kot vladar ima naš presvetli cesar pred očmi vedno svoje prednike, v prvi vrsti nepozabnega ustanovitelja naše vladajoče hiše, slavnega grofa Rudolfa Habsburškega. Kakor znano, je imel Rudolf Habsburški na svojem ščitu okovano roko s kijem in oljkino vejico in spodaj pa je bilo zapisano njegovo geslo: »*Utrum lubet?*« — »*Katero ti drago?*« Kij je znamenje boja in vojske, oljkina vejica pa znamenje miru. Tega gesla se drži tudi naš cesar. Zgodovina nam pripoveduje, da se naš cesar, kadar je bilo treba braniti pravice Svojih podložnikov, ni ogibal vojske ter je sam prijel za meč in ga neustrašeno sukal proti sovražniku; seveda, za prelivanje krvi Svojih vdanih podložnikov se pa odloči naš usmiljeni vladar le v najhujši sili, in najljubši Mu je mir; saj je znano, da prvi in najboljši zaščitnik evropskega miru je cesar Franc Jožef I. Pravico in resnico braniti ter pobijati krivico — ta lepa čednost Rudolfa Habsburškega diči tudi našega viteškega vladarja.

Za zgled ima naš cesar tudi slavno cesarico Marijo Terezijo. Ta slavna cesarica je storila za svoje narode vse, kar je vedela, da jih more priversti k časni in večni sreči. »*Iustitia et clementia*« — »*Pravičnost in usmiljenje*« — je bilo nje geslo. Pa tudi življenje in delovanje našega predobrega vladarja je krasna knjiga življenja, polna najlepših dokazov Njegove pravičnosti in Njegovega usmiljenja.

Tudi geslo, katero si je izvolil cesar Franc Jožef I. dne 12. svečna 1849. l., je značilno za smer Njegovega stremljenja: »*Viribus unitis*« — »*Z združenimi močmi!*« — Ta rek priča, da pozna naš vladar prav dobro avstrijske razmere in potrebe ter predobro ve, kaj je potrebno za blaginjo in srečo narodov avstrijskih. Zato pa tudi žrtvuje vse svoje sile v združenje vseh dobrih moči ter nam daje najlepši zgled, da se moramo i mi ravnati po njegovem geslu.

»*Utrum lubet?*«, »*Iustitia et clementia*« in »*Viribus unitis!*« — ta tri gesla so zvezde vodnice našemu modremu vladarju, ki so ga vodile in ga še vedno vodijo po težavnih in nevarnih njegovih vladarskih potih. V cesarskem dvoru na Dunaju imajo hranjenih veliko dragocenosti, ki povečujejo slavo Habsburškega rodu, a vse to ni tako veličastno kakor so ta tri gesla, ki nam jih hrani in pripoveduje povestnica iz ust, iz duha in srca Habsburžanov.

Zvesto posnema naš vladar tudi Svoja nesmrtna prednika, po katerih so Mu dali ime pri sv. krstu. Cesar Franc se je moral za slavo in čast svoje države trdno bojevati, in po viharnih bojih sta zavladala mir in sreča v državi. Cesar Jožef II., »ljubitelj človeštva«, prijatelj svobode in prosvete, je živel in delal le za blagor in srečo svojih narodov. Tema dvema vladarjema je izkazovalo ljudstvo neomejeno ljubezen, zvestobo in vdanost, in imeni teh dveh slavnih vladarjev iz rodu Habsburžanov, njih duši in srci združuje v eni osebi, v eni duši in enem srcu naš veliki in slavni cesar Franc Jožef I.

Tak je naš cesar po Svojem notranjem prepričanju, po Svojih zmožnostih, po srcu in duši.

Avstrija bo praznovala dne 18. velikega srpana in 4. vinotoka velik in vesel praznik. Ta praznik bo pričal svetu, kako ljubijo in časte avstrijski narodi svojega cesarja ter delé z Njim veselje in žalost. Kadar praznujejo v cesarski rodbini kak vesel god, tedaj se vesele tega vsi zvesti podložniki; če pa zadene našega dobrega in skrbnega cesarja nesreča, žalujemo vsi z Njim ter občudujemo krepost Njegove duše in vdanost v voljo božjo.

Istina je: Zlato staroslavne habsburške krone je ostalo čisto, kakršno je bilo pred petdesetimi leti in se tudi danes sveti kakor solčni žarki na jasnem nebu. To čisto zlato priča, da je naš presvetli cesar Franc Jožef I. priljubljen pri Bogu in ljudstvu, da vlada nad petdeset let Svoje narode po volji božji, da brani resnico in pravico, se ustavlja vedno krivici in sili ter ni nikdar želel iz slavoehlepnosti razširiti cesarstva Svojega s krvjo Svojih podanikov. Temu je najlepša priča Njegova krona, ki je ostala vedno tako lepa in svetla kakor je bila dne 2. grudna 1848. l., ko je zasedel cesarski prestol.

Pa tudi v trnjevi kroni, katero je posadila Previdnost božja na glavo najplemenitejšemu knezu, kar jih pozna vesoljni svet, ne manjka danes nobenega bodečega trna.

Naš cesar je zaslužil v polni meri sodbo, ki jo je izrekel o Njem slaven francoski državnik: *»Cesar Franc Jožef I. nosi vse svoje krone z veliko plemenitostjo in z vzvišenim dostojanstvom, ali eno krono nosi kakor svetnik — trnjevo krono!«* Le malo je vladarjev, kolikor jih pozna zgodovina, ki bi jim naklonila Previdnost božja toliko nesreče; noben ni bil zadet od toliko težkih in groznih udarcev. Brata so Mu ustrelili; edini nadopolni sin, prestolonaslednik nadvojvoda Rudolf, Mu je umrl v mladeniških letih; preblago nepozabno soprogo cesarico je prebodlo jeklo zveri v človeški podobi, in svakinja je zgorela v Parizu, ko je opravljala delo usmiljenja, a cesar je v sredi tolike boli premagal vse, tudi čuvstva Svoja!

Franc Jožef I. je našel v Samem sebi, v veličini Svoje duše, cesar je potreboval. Našel je tolažbe: v vdanosti vernega človeka v voljo božjo, v veri, v Svoj veliki poklic, v ljubezni in skrbi do Svojih podanikov in v delu, v neutrudnem delu za blagor Avstrije! In od dela za blagor Avstrije, za blagor svojih podložnikov niti za trenutek niso odvrnile našega viteškega vladarja vse te in še razne druge nesreče. Vsi viharji, ki so hruli v teku sedemdesetih let Njegovega življenja nad Njim, Ga niso potrli. Poln telesne in duševne svežosti je doživel Svoj *sedemdeseti rojstni dan*. Čvrst stoji pred svetom, ker hoče Oni gori nad oblaki, da dovrši Svoje veliko delo! *In vsi narodi širne Avstrije gledamo ob tem pomembnem godu v iskreni ljubezni k Njemu ter Mu vijemo okolo osivele glave lovorov venec nevenljive hvalečnosti, zahvale, zvestobe in vdanosti!* Mi vsi, ki nas spaja vez dinastičnega čuvstva, vez ljubezni in vdanosti do vladarja, mi vsi, ki smo ene misli, vzklikamo iz vse duše: *»Bog nam ohrani viteza in mučenika na tronu Habsburžanov, Bog nam ohrani cesarja Franca Jožefa I. do one skrajne dobe, ki je odmerjena bivanju človeka na zemlji.«*